

Välisministeerium
vminfo@vm.ee

Teie 09.01.2026 nr 15.1-2/3224-4;
VÄM/26-0025/-2K
Meie 06.02.2026 nr 1.1-11/108-2

**Konsulaarseaduse, isikut
tõendavate dokumentide seaduse ja
riigilõivuseaduse muutmise seaduse
elnõu**

Austatud härra minister

Kooskõlastame konsulaarseaduse, isikut tõendavate dokumentide seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse elnõu alljärgnevate märkustega arvestamisel.

1. Eelnõu seob teatud teenuste riigilõivumäära sõltuvusse taotleja rahvastikuregistrisse kantud elukoha andmetest. Eelnõus põhjendatakse seda nii kulupõhimõttega kui ka riigilõivuseaduse (edaspidi *RLS*) § 4 lõikega 2, mis võimaldab kulupõhimõttest kõrvale kalduda tuginedes toimingu eesmärgile, sellest saadavale hüvele ja kaalukale avalikule huvile.

Märgime, et kui riigilõiv vastab kulupõhimõttele, siis teoorias ei tohiks tähtsust omada taotleja elukoht, sest taotleja tasutav riigilõiv kataks sellisel juhul nii või teisiti toimingu tegemisega kaasneva kulu. Ühtlasi, kuna seletuskiri rõhutab mitmes kohas seda, et Eesti elukohaga isikutel on mugavam esitada taotlusi Politsei- ja Piirivalve Ameti (PPA) teeninduses või iseteeninduses, siis jääb ikkagi mulje, et tegemist pole kulude katmise meetmega, vaid selle peamine eesmärk on mõjutada taotlejate käitumist – motiveerida Eesti elukohaga konsulaarkliente esitama oma taotlused PPA teenindusse või iseteenindusse, mitte välisesindustesse.

Kuigi *RLS* § 4 lõige 2 võimaldab küll kulupõhimõttest kõrvale kalduda ja kehtestada riigilõiv lähtudes toimingu eesmärgist, saadavast hüvest ning kaalukast avalikust huvist, siis igal juhul ei tohi kehtestatav riigilõiv olla liigselt heidutava iseloomu või eesmärgiga. Paraku, see eesmärk mingil määral elnõust ikkagi kajastub, sest elnõu justnagu lähtub eeldusest, et Eesti elukohaga isikutel puudub reaalne praktiline vajadus välisesinduse teenuse kasutamiseks, mistõttu on põhjendatud heidutada neid kõrgemate lõivudega. Ometi ei saa välistada, et selline vajadus praktikas ühel või teisel kujul siiski esineb, sest seletuskirjast nähtuvalt mingitel põhjustel isikud ikkagi esitavad taotlusi välisesindustesse.

Probleemi ulatus jääb paraku ebaselgeks, sest seletuskirjas ei ole kajastatud sihtrühma suurust, st kui palju on inimesi, kelle rahvastikuregistrijärgne elukoht on Eestis, ent kes esitavad taotlusi välisesindustesse ning kui suure proportsiooni nad moodustavad konsulaarklientide koguhulgast. Niisamuti ei ole piisavalt analüüsitud, et mis võiksid olla põhjused, miks

nimetatud isikud oma taotlused välisesindustesse suunavad. Tuleb rõhutada, et kuigi rahvastikuregistri andmete õigsust eeldatakse, siis ei saa siiski välistada, et faktiliselt ei pruugi need andmed peegeldada tegelikku reaalsust. Seetõttu võib tekkida ebasoovitav mõju, et faktiliselt välismaal elavad isikud peavad edaspidi hakkama maksma suuremaid riigilõive.

Arvestades ülaltoodut, palume seletuskirja täiendada.

2. Juhime üldise märkusena tähelepanu sellele, et kui eelnõuga kehtestatakse uued riigilõivud seni lõivustamata toimingutele, siis peab riigilõivu võtmise alus olema ka eriseaduses (nt seletuskirjas osundatud andmehõivekande toiming). Palume siinkohal sellest vaatest eelnõu üle kontrollida.

3. Eelnõu § 3 punktidega 12 ja 28 kehtestatakse teatud toimingute eest täiendav riigilõiv 20 eurot, kui toimingut taotletakse väljaspool välisesinduse ruume.

Kuigi saame probleemist aru, et väljaspool välisesinduse ruume taotluste vastuvõtmine tekitab täiendavaid kulusid, siis on pakutud sätte normitehniline lahendus mõningases hõõrdumises RLS §-ga 8, mille kohaselt ei ole lubatud võtta toimingut eest täiendavat tasu. Eelnõus olev norm kasutab aga sõna „täiendav“ ning võib jääda mulje, et ühte ja sama toimingut lõivustatakse mitu korda. Teeme siinkohal ettepaneku esitada sellisteks juhtudeks pigem kvalifitseeritud koondlõiv kui täiendav lõiv, või leida mõni muu normitehniline lahendus sellisteks juhtudeks.

Lisaks sooviksime seletuskirjas rohkem selgitust selle kohta, kuidas jõuti 20 euro suuruse lõivu suuruseni, sest eelduslikult on transpordi jms kulud riigiti erinevad. Kas sellise lõivu suuruseni jõuti mingisuguse keskmise arvutuse kaudu?

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Jürgen Ligi
rahandusminister

Marge Kaskpeit 5885 1423
Marge.Kaskpeit@fin.ee

Artur Lundalin 5885 1321
Artur.Lundalin@fin.ee